

การฟังธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๑

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราอยู่กับครูบาอาจารย์มานะ ครูบาอาจารย์เวลาท่านจะเทศน์สอนญาติโยม ท่านจะพูดแล้วถ้าไม่เป็นท่านจะพูดเรื่องธรรมะพื้นฐานให้ก่อน พูดธรรมะพื้นฐานให้ จนกว่าจะเข้าใจ แล้วท่านถึงจะบอกว่าฟังเทศน์เป็น แม้แต่ฟังเทศน์เขาเรียกว่าฟังเทศน์เป็นกับฟังเทศน์ไม่เป็น ฟังเทศน์ไม่เป็นไม่เข้าใจ ฟังเทศน์ไม่เป็น เห็นไหม อย่างพวกเราชาวภาคกลาง ฟังเทศน์เอาบุญ เพราะในหลักธรรมนะ การฟังเทศน์ การฟังธรรมได้บุญมากสุดยอดเลย สิ่งที่ไม่เคยได้ยินได้ฟัง ได้ฟัง สิ่งที่ได้ฟังแล้วได้ตอกย้ำมัน สิ่งที่ได้ฟังแล้วมีความเข้าใจ สุดท้ายทำให้จิตผ่องแผ้ว

การฟังเทศน์นะ โอ้โฮ บุญมหาศาลเลย พวกเราเห็นไหม ก็เรียนพระไตรปิฎก ใช่ไหม เรียนตามตำรา ใช่ไหม ก็ไปนั่งฟังเทศน์กัน พระก็เอาโบลานมากาง โอ้เราก็นั่งพนมมือหลับ สัปหงกกัน เอาบุญๆ ฟังเทศน์เอาบุญ แล้วพอลมเรานะ ในหลักธรรม การฟังเทศน์นี่นะ เป็นการได้ฟังยากอย่างยิ่ง เราก็บอกอย่างนี้ได้อย่างไร?

คูสิ วิฑูยออกเป็นร้อยๆ สถานี วิฑูยเทศน์ออกเต็มสถานีเลย เราบอกนี้พวกเราคิดกันไม่เป็น ในสมัยพุทธกาลไม่มีเครื่องมือสื่อสารทั้งหมด การฟังเทศน์จะได้ฟังเทศน์จากพระโอรส การฟังเทศน์จากปากของพระที่ประพฤติปฏิบัติแล้วเท่านั้น แล้วถ้าเกิดว่าเรามาฟังเทศน์ เราบอกเทศน์จากวิฑูยมีมากมายเลย มันไม่ใช่ที่ว่ามีวิฑูยมากมายนะ มันเป็นที่เราเป็นชาวพุทธต่างหาก

เรามาเกิดเป็นชาวพุทธ เห็นไหม ในสังคมของพุทธศาสนา เอ็งไปอยู่ทางยุโรป เอ็งจะได้ฟังเทศน์อย่างนี้ไหม? ไม่ได้ยินหรอก การฟังเทศน์นะ เราเกิดในประเทศอันสมควร แล้วเกิดแล้วนะ มาพบพระพุทธานันี่สำคัญมาก

นี่พอฟังเทศน์ หลักของการฟังเทศน์ จิตผ่องแผ้ว แล้วการฟังเอาบุญกันมันเป็นพิธี เห็นไหม พระไตรปิฎกพูดอย่างนั้นจริงๆ การฟังธรรมนี้สุดยอดเลย เห็นไหม เวลาคนมาถามเรา บอกว่า มาวัด คือว่าไม่ได้ใส่บาตรใช่ไหม? เขาเรียกว่า ภัตตามมา กับใส่บาตรอันไหนได้บุญมากกว่ากัน เราบอกใส่บาตรได้บุญมากกว่า

คำว่าใส่บาตรได้บุญกับภัตตามมานะ เพราะใส่บาตร พระต้องออกบิณฑบาต นี่ไง บริษัท ๔ มันตรวจสอบกันไง ถ้าพระประพฤติตัวไม่ดีเขาไม่ใส่บาตรให้กินหรือ หรือเขาใส่บาตรเขาก็ไม่เอาอาหารของเขา เขารังเกียจของเขา แต่ถ้าพระดีเห็นไหม พระที่ดี นี่มันตรวจสอบกัน มันเป็นภิกขาจารย์ ใจ มันเป็นวินัยกรรม มันมีการกระทำ

ทีนี้ถ้าใส่บาตรได้บุญมากกว่า แต่ถ้ามาวัดในชุดงค์เราใส่บาตรด้วย ทีนี้มาวัดเราได้ฟังธรรมตรงนี้ ตรงที่ฟังธรรม ฟังเทศน์ สำคัญที่สุด ในเรื่องฤทธิ์เดช เราขอบอภิญญา รู้วาระจิต รู้ต่างๆ เห็นไหม สิ่งนี้เป็นฤทธิ์ของเรา พระพุทธเจ้าบอก ฤทธิ์นี้ไร้สาระมาก ฤทธิ์ที่ประเสริฐที่สุดนะ อนุสาสนีใจ การบันลือสีหนาท การเทศน์ ฤทธิ์ที่สุด เพราะฤทธิ์อันนี้มันปราบกิเลส ฤทธิ์อันนี้มันซึมเข้าไปในหัวใจของสัตว์โลก การแสดงธรรมเป็นฤทธิ์ที่ทำได้ยากที่สุด

พอเราฟังธรรม เห็นไหม ถ้าฟังธรรมเข้าใจ ฟังธรรมเป็น ฟังธรรมไม่เป็น ฟังธรรมไม่เป็น เราฟังตามประเพณีอย่างที่ว่าไง ในพระไตรปิฎกก็บอกการฟังธรรมได้บุญนะ บุญตั้ง ๓ อย่าง ๔ อย่าง เราก็ฟังธรรมกันนะ ประเพณีของเรา เพราะเราเป็นคนภาคกลาง เราอยู่วัฒนธรรมของคนภาคกลาง แล้วเราไปอยู่ภาคอีสาน เราไปเปรียบเทียบกันไง

ดูภาคกลางเราสิ เวลาพระเดินมาเราจะเดินชนเลยละ พระต้องหลบโยมนะ ไปอยู่อีสานนะ พอพระเดินมานะ โยมจะหลบหมดเลย นั่งกับพื้นกราบด้วย มันทำให้เราหนาวหมดเลยนะ ฉันท้าเขาแล้ว เขากราบขนาดนี้ มันได้ภาวนาให้เขาหรือเปล่า แต่ภาคกลางไม่มีอย่างนี้หรือ นี่ประเพณีวัฒนธรรมเห็นไหม เพราะอะไร เพราะมันเกิดมาจากใจ ใจของเขาศรัทธาเห็นไหม

สิ่งที่เวลาฟังเทศน์แล้ว เทศน์นี้ ธรรมเข้าไปถึงหัวใจแล้ว มันแสดงออกถึงกิริยาอย่างนั้นเลย แต่ถ้ามันกระด้างมันไม่ฟัง เห็นไหม มันจะเดินชนพระนะ พระต้องหลบเรานะ พระไม่หลบเรา โคนชนหงายเลยละ คุณความเจริญ เห็นไหม ถ้าฟังเทศน์เป็น ฟังเทศน์เป็นนะ

ฟังเทศน์เป็นมันต้องมีพื้นฐาน ถ้ามีพื้นฐานขึ้นมา อนุศาสนีนี้อันนี้ ถ้ามันเข้าไปถึงหัวใจมันจะไปสะท้อนใจของเรา ถ้าสะท้อนใจของเรา เราจะแก้ไขเรานะ **อตุตา** **หิ อตุตโน** **นาโถ** คนเป็นที่ฟังแห่งตน เป็นที่ฟังตรงนี้ไง อยู่กับครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ก็แล้วจี้ก็กะ โอ้อโฮ ครูบาอาจารย์ท่านลำเอียง ทำไมท่านไม่ว่าองค์นั้น ทำไมท่านว่าองค์นี้ ทำไมท่านว่าแต่เรา ทำไมท่านไม่ว่าคนอื่น

แต่ถ้าเป็น **อตุตา** **หิ อตุตโน** **นาโถ** เราเห็นเอง เราสำนึกเองว่าเราควรทำอย่างไร? เราผิดหรือเราถูก มันไม่มีบุคคลที่สองมาคอยเตือนเรา เรารู้เราเองนี่ฟังเทศน์ มันรู้เลยว่า เราผิดเราถูก เราควรทำอย่างไร? ถ้าเราควรทำอย่างไรบ้าง มันเกิดจากเรา แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์พูดนะ **หือ** **หือ** มันต้องค้าน แล้วเป็นทุกคน เราก้เป็น กิเลสเป็นอย่างนี้ ไม่ใช่จะไปโทษว่าคนอื่นถูกคนนี่ผิดนะ

ธรรมชาติของกิเลสมันเป็นอย่างนี้ ธรรมชาติของกิเลสเป็นอย่างนี้ มันก็ดี เวลาพระบวชใหม่ เห็นใหม่ มันต้องขอนิสัย ขอนิสัยเพราะอะไร? เพราะมันความเคยชินของการดำรงชีวิตทางโลกใจ พอมาวัด ทุกคนเลย เวลาจะมาปฏิบัติที่วัดนี้ จะถามก่อนที่นี้กินข้าวกี่หน? โอ้ย ถ้า ๒ หนก็ไม่ใช่หวนนะ เพราะที่บ้านกินข้าวตั้ง ๓ หน กินข้าวตั้ง ๔ หน

แล้วพอมาวัดนี้แล้วมันไม่เป็นโรคกระเพาะหรือ? แล้วมันไม่เจ็บไข้ได้ป่วยหรือ? นี่ไม่ได้ติใครนะ มันเป็นอย่างนี้หมด เริ่มต้นเข้ามาคนคิดโดยวิทยาศาสตร์ ร่างกายมันขาดอาหารได้อย่างไร มันธรรมชาติขาดอาหารไม่ได้ ขาดอาหารก็เจ็บไข้ได้ป่วยสิ มันเป็นเรื่องสัจจะความจริง แต่มันเป็นเรื่องโลก

แล้วก็บอกนะ ถ้ากินข้าวสองมือหรือกินมือเดียว เดี่ยวจะเป็นโรคกระเพาะ มันคิดไปก่อนไง แล้วเราทำวิจัยนะ ไปที่โรงพยาบาลสิ คนที่เป็นโรคกระเพาะนะ นักธุรกิจทั้งนั้นเลย เกรียด พระนี่สั่งห้าแสนองค์เป็นโรคกระเพาะก็องค์ มันไปคิดกันเอาเองไง มันไปคิดกันเอาเอง แล้วมันก็ไปวิตกกันเองไปก่อน เห็นใหม่ พอวิตกกันไปเอง

พอเริ่มเข้าวัดนะ จะมาปฏิบัติ มาที่วัดนี้ต้องทำอย่างไร? ต้องกินข้าวกี่หน? ทุกคนจะถามตรงนี้ก่อนเลย ไม่ถามเรื่องอื่นเลย โทษนะ คนป่วยไม่ว่ากัน เพราะอะไรรู้ไหม? ถ้าป่วยวินัยยกเว้นเวลาเทศน์ พระนี่นะ พระพุทธเจ้าเข้าใจเรื่องกิเลสดี ท่านถึงวางธรรมวินัยไว้สุดยอดเลย ท่านยกพระให้สูงกว่า ถ้าเราเคารพบูชาเราจะเปิดใจเราฟัง ภิกษุยืนอยู่ **คฤหัสถ์เข้านั่งอยู่** แสดงธรรมเป็น **อานัติทุกกฏในเสขียวัตร**

เพราะอะไรรู้ใหม่? เพราะการย่นการนั่ง เขาถือว่าเป็นการเคารพกัน สมัยนั้นนะการย่นคือ เคารพคนนั่ง ถ้าเคารพเขาเรต่ำกว่าเขา เขาจะฟังเทศน์เราไหม? เราสอนเขา เขาจะฟังไหม? เขาไม่ ฟังหรอก ทีนี้พระพุทธเจ้าถึงบัญญัติตรงนี้ไง ภิขุห้ามแสดงธรรมต่อเมื่อเขาไม่เปิดใจฟัง เว้นไว้ แต่เขาป่วย

ถ้าป่วยทุกคนป่วยนอนอยู่ คนป่วยลุกไม่ได้ ถ้าอย่างนั้นเขาก็ไม่มีโอกาสได้ฟังธรรมสิ ถ้า ป่วยยกเว้นหมดนะ พระป่วย โยมป่วยยกเว้นได้ ไม่ใช่บัญญัติตายตัว มีกฎบัญญัตินะ อาบัติ อนุาบัติ เราทำอย่างนี้เราเป็นคนปกติทำเป็นอาบัติเลย แต่ถ้าเรามีข้อยกเว้นป็นอนุาบัติ ในวินัย ทุกข้อมีอาบัติกับอนุาบัติ คือเป็นอาบัติ แต่ถ้าไม่ครบองค์ประกอบไม่เป็นอาบัติ

ทีนี้พอเราอ่านธรรมวินัย คือกฎหมายต้องบังคับหมด ถ้าคนเรายังไม่ปฏิบัติยังไม่เข้าใจเรื่อง ศาสนาลึกซึ้ง มันเถรส่งบาตร บังคับตายตัว แต่ถ้าปฏิบัติธรรมไปแล้วมันมีข้อยกเว้น ยกเว้น เพราะเหตุใด? อย่างเช่น เราเข้าพรรษาใช่ไหม? เราอธิษฐานอุตงค์ เว้นไว้แต่อะไรละ

เว้นไว้แต่เพราะเราเคยประสบการณ์เรามา ประสบการณ์ พรรษาแรกอุตงค์ เกรง บ้าไป หมดเลย เพราะไม่มีใครสอนตัวเอง แล้วถึงเวลาแม่ไปเยี่ยม แม่กับพี่สาวไปนะ ทำข้าวหมูแดงไป จะไปเลี้ยงลูกๆ ใจ ลูกก็อุตงค์กินไม่ได้ ไม่กินนะ ขาดอุตงค์ มันเกรงมันเกร็งใจ ตอนนั้นมันไม่ เข้าใจ ไม่เว้นไว้แต่ใจ ก็พ่อแม่เรา

นี่พระพุทธเจ้าถึงบัญญัตินะ ภิขุขอได้ ๗ ชั่วโมง ห้ามขอเขย สะเก้ ทีแรกถ้าฟังมันเป็น เรื่องปกติธรรมดาแต่ลองไปศึกษาดูสิ ๗ ชั่วโมงเพราะอะไร? เพราะพี่เรา น้องเราป้าเราน้ำ เรา มันเข้าใจในครอบครัวเราเองใช่ไหม? อย่างเช่นเราเป็นพี่ของพระ แล้วพระจะมาขอเรา พระก็ ต้องรู้ว่าพี่มีสถานะแค่ไหน พี่มีเงินหรือไม่มีเงิน ไม่ใช่ขออนเงินกว่าเหตุใช่ไหม? เพราะเป็นพี่โดย สายเลือดมันจะรู้กันอยู่ โดย ๗ ชั่วโมงนี่ขอได้

แล้วเขย-สะเก้ทำไมขอไม่ได้ล่ะ เขย-สะเก้มันไม่ใช่สายเลือดเขาเพิ่งมาใหม่ใช่ไหม เราจะ ไม่รู้นิสัยกันหรอก นี่ไง วินัยเปิดไว้ ไม่ใช่ญาติ ไม่ใช่ปวารณา ๗ ชั่วโมงให้ขอได้ แต่ถ้าไม่ใช่ ญาติไม่ใช่ปวารณา อย่างโยมมานี่ “โยมอาตมาก็ขาดไอนั้นขาดไอนี้” เราถือว่านี่ไม่ใช่ญาติไม่ใช่ ปวารณานะ

เราเคยพูดกับพระว่าเราอ่านพระไตรปิฎกมาเหมือนกันนะ อย่างนี้ไม่สมควร ทีนี้พระที่เขาทำอย่างนี้อยู่ เขาบอกว่าท่านคิดอย่างนี้ได้ยังไง? เราเอาบุญไปให้เขาถึงบ้านนะ บุญ ธรรมะส่วน ธรรมะ วินัยส่วนวินัย เอาบุญไปให้ถึงบ้าน พวกโยมต้องการบุญที่บ้านไหม? เห็นพระวิงหนีหมด ล่ะ พระคิดเองเออเองไง แต่ตามวินัยไม่ใช่ญาติไม่ใช่ปวารณาเอาของไปแจกเขาได้อย่างไร? ไม่ได้ หรือ

เราบวชมานะไม่เคยแจกของแม้แต่ใบเดียว ไม่เคยพูดสิ่งเรื่องอย่างนี้เลย เพราะไม่ใช่ญาติ ไม่ใช่ปวารณาพูดออกไป สักเกตได้เราไม่เคยพูดอย่างนี้เลย จนมาอยู่ที่โพธาราม ครู...แฟนเขา เขามาหาเรา เขาเป็นครูเขาบอกหลวงพ่อก่อน ธรรมคาอยู่ที่วัด วัดที่เขาสอนอยู่ยุ่งมากเลย เดียวก็นิมนต์ พระองค์นั้นมาทำบุญ พอทำบุญเสร็จแล้วพระที่นิมนต์มาก็ต้องมีศกยภาพ เจ้าฟ้าเจ้าคุณไซ้ใหม่ คนนี้ก็ต้องรับผิดชอบองค์นี้ ใส่ซอง เจ็ดพันแปดพันก็หมื่นก็ต้องว่าไปตามนั้น

แล้วเขาก็มาวัดเราไง มาอยู่เป็นปีนะ เขาถึงได้เล่าเรื่องนี้ให้ฟัง ทีแรกเขาเล่าเรื่องบอกว่า โอ้อโฮ มาวัดหลวงพ่อก่อนสบายใจน่าดูเลย คือหลวงพ่อก่อนไม่เคยขอสักสิ่งเดียว มาแล้วสบายใจ ไม่ต้องห่วงเลยว่าจะต้องควักสตางค์ สบายใจ แล้วเขาก็เล่าเรื่องของเขาให้ฟัง เราถึงสลัดใจนะ เพราะอะไร? เพราะเขาทำอย่างนั้น

นี่ศาสนาเสื่อม เสื่อมที่ไหน เสื่อมเพราะญาติโยม เห็นพระแล้ววิงหนี มันหนักเราไม่ไหว แต่ถ้าพระเรา เห็นใหม่ มีปัจจัย ๔ มันเหลือเฟืออยู่แล้ว พอเหลือเฟืออยู่แล้วบิณฑบาตมา ทำไมต้องผ่อนอาหาร? การผ่อนอาหารย้อนกลับมาที่ว่าเวลาใครมาวัดนะ จะกินก็มี? เพราะอะไรรู้ไหม? เพราะด้วยความคิดของเขา เขาศรัทธาของเขา

แต่ความเคยชินของคฤหัสถ์ นิสัย ๕ ปีขึ้นไปแล้วนะถึงจะได้นิสัยถ้าฉลาดนะ ถ้าต่ำกว่า ๕ ปี ยังไม่พบนิสัย ไม่พบนิสัยไปอยู่วัดไหนก็แล้วแต่ต้องขอนิสัย ไม่ขอนิสัย ราตรีที่ ๗ เป็นอาบัติปาจิตตีย์ทันทีเลย ถ้าไม่ได้นิสัยนี้ เหมือนกันอุปัชฌาย์เป็คอุปัชฌาย์ไก่ บวชแล้วก็ทิ้งเลย เอ็งหากินกันเอาเอง

แต่ถ้าเป็นธรรมวินัยนะ จะต้องอยู่ในนิสัย ๕ ปี พอ ๕ ปี เหมือนเรานี้บรรลุนิติภาวะ แต่ ๕ ปีบรรลุนิติภาวะต้องเป็นพระผู้ที่ฉลาด ถ้าโง่งนะร้อยพรรษาก็ไม่พบนิสัย ฉลาดเขาวัดกันตรงที่ว่า ๕ พรรษาท่องปาติโมกข์ได้ ใครท่องปาติโมกข์ได้ โอ้อโฮ เพราะปาติโมกข์คือรัฐธรรมนูญสงฆ์

พอเราต้องเห็นใหม่ อาบัติข้อนั้นๆ อย่างโภชนาวรรค มันเข้าใจ พอมันเข้าใจ เราทำผิดเพราะเรารู้
กฎหมาย ทำผิดเราก็น้ำด้านเพราะเรารู้อยู่ แต่ถ้าเราไม่รู้กฎหมายทำอะไรผิดไป ก็เราไม่รู้กฎหมาย
เขาวัดกันที่ว่าต้องปาติโมกข์ได้ คือผู้ที่ฉลาดในวินัยจะพ้นจากนิสสัยคืออยู่ด้วยตัวเองได้

แต่ถ้ามันยังไม่ฉลาดอยู่ด้วยตัวเองไม่ได้ ถ้าอยู่ด้วยตัวเองไม่ได้ อยู่ด้วยตัวเอง ถ้าพระ
อาทิตย์ขึ้นเป็นอาบัติปาจิตตีย์ นี่ต้องขอนิสสัย

นี่การขอนิสสัย เวลาเราไปเห็นใหม่ เราเคารพกันพระป่าเราจะเคารพครูบาอาจารย์มาก ถ้า
ไม่ขอนิสสัยนะบางทีครูบาอาจารย์ท่านไม่สอน อย่างเช่นหลวงปู่ลี ตอนอยู่ผาแดงใหม่ๆ ท่านบอก
ท่านเก็บของหมดเลย มีพระที่มีพรรษามาก แล้วมาอยู่กับท่าน พออยู่กับท่านไม่ขอนิสสัย พอครบ ๗
วันท่านเก็บบริขารท่านมาตั้งเลย แล้วท่านจะไปแล้ว

พระพวกนั้นตื่นเลยนะ “อ้าว ทำไมล่ะ”

“อ้าว ก็พวกท่านไม่ขอนิสสัยผม ในเมื่อไม่ขอนิสสัยผมแล้วผมจะสอนอย่างไร? ผมจะอยู่ได้
อย่างไร?” ในเมื่อไม่ขอนิสสัยก็เหมือนยี่ดออำนาจ ฉันทก็จะไป พระนี้ตกใจเลยนะ

นี่ผู้ที่อยู่ในธรรมกับผู้ที่ไม่อยู่ในธรรม คือเราไปพรรษาเราน้อยกว่าเราต้องขอนิสสัยท่าน คำ
ว่าขอนิสสัยก็คือว่ายอมตนให้ท่านเป็นผู้ที่คอยสั่งสอนไง ถ้าเราไม่ขอนิสสัย มันไม่ใช่ลูกศิษย์เรา ไป
สอนมันเดี๋ยวมันซัดเอาหน้าหงายเลย คำว่าขอนิสสัยคือยอมตัวลง เห็นไหม กิเลสมันยอมลง ถ้าไม่
ขอนิสสัย กิเลสมันไม่ยอมตัวลง การขอนิสสัย ในการประพฤติปฏิบัติการเคารพบูชา มันเกิดมาจาก
ตรงนี้ การฟังธรรมมันเป็นอย่างนี้

ฟังธรรมเป็น ถ้าฟังธรรมเป็นเขาเรียกว่า ใจมันอ่อน ใจควรแก่การงาน ใจมันกระด้าง เรา
ปฏิบัติกันเห็นใหม่ ทางวิทยาศาสตร์จะพูดบ่อยมาก พระป่านี้ไม่จริง ถ้าจริงต้องอยู่ในเมืองปฏิบัติ
สิ อยู่ในเมืองปฏิบัติได้ถึงจะของจริง ครูบาอาจารย์เรานะ ถ้าปฏิบัติได้แล้วนะ จะอยู่ในเมืองหรือ
อยู่ส่วนตัวไม่มีปัญหาเลย

แต่พวกเรานั้นเหมือนเรานี้ร่างกายมีเชื้อโรค เจอของแสดลงเชื้อโรคมันจะกำเริบไหม?
จิตใจของเราแยกออกมาจากโลกใหม่ๆ แล้วเราอยู่ในสังกมมัน แล้วเมื่อไหร่เราจะแยกออกไป แล้ว
พวกนี้ไม่เคยเห็นอยู่ป่า พอออกป่านะ ทุกคนออกป่านะ อยู่คนเดียวระวังความคิด

เวลาออกปามันจะวิตกวิจารณ์ไปหมด มันคิดกลัวไปหมด แต่ถ้าอยู่กับหมู่คณะนะนอนดี แปลงเลย เพื่อนๆจะ ใจไม่เคยกลัวอะไรเลย แต่พอแยกออกไป มันจะกลัวผีกลัวทุกอย่าง กลัวนั้นแหละกิเลสมันออกตรงนั้น แล้วถ้าสติเราทันเห็นใหม่ การออกวิเวกประโยชน์มหาศาลเลย แต่คนไม่กล้าไป กลัวทุกข์ กลัวลำบาก กลัวลำบาก กลัวไปทุกอย่างเลย

แต่เวลาพอมานปฏิบัติเห็นใหม่ พอสร้างเป็นวัดขึ้นมา โอ้โฮ มีคนใหม่? มีโยมอยู่หรือเปล่า? ถ้ามีก็จะอยู่ด้วย ไม่มีก็จะไปแล้วล่ะอยู่คนเดียวกลัว มันกลัวมันเหงาขึ้นมา การกระทำเห็นใหม่ เวลาบิณฑบาตมา เวลาฉันมันเห็นเป้าหมายไป เป้าหมายของเรา เราจะประพฤติปฏิบัติเราอยากได้ทรัพย์ อริยทรัพย์ อริยทรัพย์จากภายใน

แต่ถ้าเราฟังธรรมไม่เป็น เราฟังแล้วไม่เข้าใจ เราคุ้นเคย คู่เคียงกับตรรกะ เห็นใหม่ ทางนักวิทยาศาสตร์ เวลาอธิบายเรื่องทฤษฎี เราฟังเราเข้าใจนะ อ้อๆ หมดเลย แต่เราไม่เคยปฏิบัติเราไม่รู้อะไรหรอก ไม่รู้ สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภวานามยปัญญา ถ้าเราไม่รู้จักเป้าหมายว่าภวานามันคืออะไร แล้วก็สักแต่ทำกันนะ นี่ทำภวานากัน มันพูดเป็นโลกียปัญญาไป

ปัญญาคือปัญญาที่เกิดจากที่เราสื่อสาร ปัญญาเกิดจากสมอง เราแยกตรงนี้บ่อนะ ปัญญาในปัจจุบันนี้ ปัญญาเกิดจากสมอง ทั้งๆ ที่สมองคิดไม่เป็นนะ สมองมันเป็นสสาร มันเป็นวัตถุอันหนึ่งมันจะคิดได้อย่างไร? เพียงแต่มันใช้พลังงานจากสิ่งที่มีชีวิต พลังงานของใจ มันสัมพันธ์มันเกี่ยวเนื่องกัน นามธรรมก็คิดออกมาไม่ได้ ก็อาศัยสมอง สมองเป็นศูนย์ประสาทควบคุมร่างกายไป คูลิ เส้นเลือดแตก ซ้ายหรือขวามันจะควบคุมไม่ได้เห็นใหม่

แล้วสมองส่วนลึกสมองส่วนต้นที่ใช้ความคิด ความคิดถ้าเราผลอมันไม่คิดเห็นใหม่ ความคิดจริงๆ มันเกี่ยวเนื่องกับความรู้สึกจิตใจนี้มาก แต่เราเป็นมนุษย์ มนุษย์ก็มีสมองใช้ใหม่ สิ่งที่ใช้พลังงานนี้มันถึงเกี่ยวเนื่องกัน มันต้องอาศัยกัน มันต้องมีพลังงานสมองถึงคิดได้ แล้วเราใช้ส่วนนี้คิดใช้ส่วนนี้ หาผลประโยชน์กันไง มันเลยปัญญาจากสมอง

ปัญญาจากสมองมันมาจากไหน? มันมาจากจิต จิตพลังงานที่ส่งออกไปที่สมอง สมองรับรู้อายตนะมันถึงทำงานเห็นใหม่ พอทำงานขึ้นไป เราจะบอกว่ามันเป็นสิ่งที่ไกลจากใจมาก ใจคือใจนี้ตัวใจ ถ้าเรากำหนดพุทโธ หรือเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิมันจะสงบมาจากความคิดจากสมองเข้ามา สมองมันจะหยุดทำงานเห็นใหม่ แล้วมันจะหดสั้นเข้าไปถึงตัวความรู้สึกคือตัวใจ

พอถึงตัวใจ ตัวใจนี่คือตัวสมาธิ ตัวสมาธิมันออกวิปัสสนา มันถึงจะเป็นโลกุตระปัญญา ที่ปัญญาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องการหรือปัญญาที่แก้กิเลสได้ แต่เราไปใช้ปัญญาของกิเลสคือปัญญาความคิดปัญญาสมอง

ปัญญาสมองคูลี ปัญญาสมองนี่นะ มันเกิดใจเห็นใหม่พลังงาน กว่ามันจะเคลื่อนตัวไปสู่สมองสมองมีพลังงานแล้วมันเกิดการงานขึ้นมาแล้ว มันถึงออกคิดด้วยสติ ด้วยข้อมูล ด้วยความจำ ทางวิชาการที่เราศึกษามา เรารู้ แล้วเดี๋ยวเราก็ลืม พอลืมเสร็จแล้ว มันก็มีหนังสือใหม่? เราก็ไปเปิดใช้ใหม่? ทบทวนๆ ทำไมมันจำไม่ได้ละ แต่ถ้ามันเป็นโลกุตระปัญญา ปัญญาฆ่ากิเลส อริยสังข์ ถ้ากิเลสมันขาดไปแล้ว

ตำราในพระไตรปิฎก มันก็เป็นทฤษฎี แต่สันทิฎฐิโก สิ่งที่เป็นจริงในหัวใจ ไม่ใช่สมองเป็นหัวใจเห็นใหม่ พระอรหันต์ไม่ลืมในอะไร? พระอรหันต์ไม่ลืมในอริยสังข์ สังข์จะความจริงพระอรหันต์ไม่ลืม พระอรหันต์ลืมอะไร? พระอรหันต์ลืมในสมมุติบัญญัติ สมมุติมันเกิดจากสมอง ข้อมูลนะ

เช่น ถนนสายนี้เพชรเกษม เขียนว่าเพชรเกษม นี่เป็นข้อมูลหรือยัง เราจำหรือยัง ถนนสายนี้เพชรเกษม แล้วเขาบอกถนนนี้ยกเลิกเปลี่ยนเป็นถนนพหลโยธิน สมมุติเปลี่ยนแล้วพระอรหันต์ลืมไหม พระอรหันต์ลืมในสมมุติบัญญัติ นี่ไงที่ว่าพระอรหันต์สวดมนต์ผิดได้ไหม? ได้ บัญญัติพระอรหันต์สวดมนต์ผิดได้นะ เพราะมันเป็นปัญญาสมองมันเป็นความคิด

แต่พระอรหันต์ไม่ลืมในอะไร? พระอรหันต์ไม่ลืมในอริยสังข์คือจิตที่มันเป็นใจ จิตที่มันเป็น จิตที่มันชำระกิเลส ตัวจิตมันเป็น ไม่ใช่ปัญญาสมองเป็นสังข์จะธรรมตลอดไป สังข์จะที่ความรู้สึกนี้ ไม่ใช่สังข์จะที่สมองนี้ เวลาพระอรหันต์พ้นจากกิเลสแล้ว สิ่งนั้นมันเป็นสมมุติ สมมุติบัญญัติไม่มีผลนะ นี่ไง ที่ว่าเป็นอะไรนะที่ไม่เป็นอาบัติ “ปาปมุต”

ที่ว่าเป็นปาปมุตใจ ปาปมุตถ้าคนทำตรงนี้เป็นนะ ปาปมุตคือไม่เป็นอาบัติ แต่ในทางวิชาการเขาบอกว่า ปาปมุตคือไม่ทำผิดอาบัติ ไม่ทำผิดอาบัติ ทำผิดเป็นอาบัติใช่ไหม? ถ้าทำผิดนี้เป็นพระอรหันต์ไม่ได้ เป็นปาปมุต แต่ถ้าเป็นความจริงแล้ว มันไม่เป็นอาบัติ เพราะมันไม่เป็น มันไม่มีเจตนา มันไม่มีการกระทำ มันเป็นกิริยาเฉยๆ ใจนี้เป็นกิริยาเฉยๆ มันถึงเป็นปาปมุต

นี่อาบัติปาจิตตีย์ก็ ถ้าอย่างนั้นปาปมุตหมายถึงไม่ทำผิด เราถามเลยพระพุทธเจ้านะ เดินเผยแผ่ศาสนา มา ๔๕ ปี พระพุทธเจ้าเคยได้เหยียบสัตว์ตายบ้างไหม? มันต้องมีเป็นธรรมดา เป็นอาบัติไหม? เป็นไหม? ปาปมุตคือไม่เป็นอาบัติเพราะมันไม่มี ไม่มีสิ่งต่างๆ ในหัวใจแล้ว แต่ไปตีความกันผิดเพราะอะไร? เพราะไม่เป็นอาบัติ

พระอานนท์ เวลาองค์สมเด็จพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว สงฆ์ปรับพระอานนท์ ๒ ข้อ

ข้อ ๑. คือไม่นิมนต์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้

ข้อ ๒. ขณะที่พระอานนท์อยู่ปฏิญาณพระพุทธเจ้าอยู่ ผ้าอาบวางอยู่แล้วพระอานนท์ผลออกไปเหยียบ พระเห็นไง แต่พระอานนท์ไม่ได้ตั้งใจ แล้วพระสงฆ์ใจอยู่ บอกปรับอาบัติ ๒ ข้อ

ข้อหนึ่งคือเหยียบผ้าของพระพุทธเจ้า ข้อสองคือไม่นิมนต์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้ ที่พระพุทธเจ้าให้นิมนต์ไว้ ๑๖ หน

พระอานนท์บอกว่า “ผมไม่มีอาบัติเลยเพราะผมไม่มีเจตนา ผมไม่รู้เรื่อง ไม่ได้ตั้งใจทำเลย แต่เพื่อความสงบของหมู่สงฆ์ขอมยอมปลงอาบัติ”

พระอานนท์บอกขอมยอมทำนะ พูดถึงฟังธรรมเป็นไม่เป็น เราค่อยๆ คิดไป ค่อยทำใจไป แล้วมันจะคิด เราจะบอกว่าเวลาโลกนี้ คิดกันนะว่าครูบาอาจารย์เราเป็นพระอรหันต์ ครูบาอาจารย์ของเราธรรมะบริสุทธิ์ ทำไมไม่เอาธรรมะของครูบาอาจารย์เราเผยแผ่ไปให้โลกเข้าใจ ทุกคนคิดกันอย่างนี้นะ แต่มันทำไม่ได้

เพราะสิ่งที่หลวงตาท่านทำอยู่ท่านก็เผยแผ่ธรรมของท่านอยู่แล้ว แต่โลกมันรับไม่ไหว โลกมันรับไม่เป็น โลกนี้รับได้แต่ของสมมุติ ของที่เป็นตรรกะ ของที่เป็นนิยายธรรมะ ถ้านิยายธรรมะเขียนมานะ เราไปอ่านกันนะ “หลวงพ่อกุเล่มนั้นก็ดี เล่มนี้ก็ดี” เราเห็นหนังสือแล้วปวดหัวทุกทีเลย ปวดหัวมาก “หลวงพ่อกุเล่มนั้นก็ดี เล่มนี้ก็ดี” นั่นเขาเขียนเอาสตางค์กันนะ เขาเขียนแล้วก็ให้สำนักพิมพ์ พิมพ์แล้วก็ขาย โอ๊ย แล้วเราก็ไปซื้อนะ เล่มนั้นก็ดี เล่มนี้ก็ดี มันนิยายธรรมะ

แต่เวลาธรรมะของหลวงตา ธรรมะครูบาอาจารย์ของเรา มันเป็นธรรมแท้ๆ ธรรมะเหนือโลกไง พอเราอ่านไปแล้วนะ งง “อ๊ะ ท่านว่าอะไรไม่เห็นเข้าใจเลย โอ๊ย ไม่นั่นเลย โอ๊ย ไม่ดีเลย” แต่ถ้าเป็นนิยายนะ โอ๊ยมัน

วุฒิภาวะของโลกเป็นอย่างนี้ แล้วจะเอาธรรมะที่สะอาดบริสุทธิ์มาเผยแผ่ ครูบาอาจารย์เรา ท่านก็พยายามอยู่ นี่ไง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วนะ ท่านท้อใจเลย เอ๊ะ จะสอนได้อย่างไร? เขาจะรู้กับเราได้อย่างไร? พูดยไป พูดยเรื่องเดียวกัน มันตีความเป็นคนละเรื่องเดียวกัน เราพูดอย่างนี้เราตีความไปอีกเรื่องหนึ่งเลย เพราะมันเข้าไม่ถึงเข้าไม่ได้

พอเข้าไม่ถึงเข้าไม่ได้ เราถึงต้องฝึก แล้วเราต้องทำความเข้าใจ พยายามทำความเข้าใจของใจ ถ้าใจมันสงบเข้ามานะ มันจะเข้าใจเรื่องต่างๆ ดีขึ้น แล้วพอฟังได้แล้วนะจะย้อนกลับไปทุกคนที่นั่นอยู่นี่จะบอก เพราะคนที่นั่นอยู่นี่เมื่อก่อนก็เป็นผู้ที่มาใหม่ เห็นใหม่ เวลาพูดอะไรก็ไม่เข้าใจทั้งนั้น แล้วเราทำอะไรก็ไม่เข้าใจนะ แล้วต่อต้านด้วย

พอเขาอยู่นานไปแล้วเขาได้ปรับปรุงตัวเขาจะ เขาย้อนกลับไปความคิดเดิมๆ นี่อายนะ อายมากเลย ทำไมเราคิดไม่เป็นไม่รู้ ทำไมเป็นอย่างนี้ก็ไม่รู้ นี่ไง วุฒิภาวะของใจ เวลามันพัฒนาไปแล้วนะมันจะพัฒนาไปอีกอย่างหนึ่งเลย แต่ที่ยังไม่พัฒนานะมันจะไปยึดติด ยึดติดกับความเห็นของเราว่าถูกต้อง แล้วพยายามอ้าง อ้างว่าพระไตรปิฎกว่าไว้อย่างนี้ ทำไมครูบาอาจารย์องค์นั้นทำอย่างนั้นล่ะ? ทำไมครูบาอาจารย์องค์นี้ทำอย่างนี้ล่ะ?

ครูบาอาจารย์นะเราก็ต้องดู กาลเวลาพิสูจน์คนนะ สິลนี้จะรู้ได้ก็ต่อเมื่อเราอยู่ด้วยกันนานๆ นะ ไม่ใช่อยู่กันวันสองวัน พระองค์นี้ดีๆ สິลนี้มันต้องอยู่กันนานๆ พออยู่นานมันจะเห็นหมด ธรรมะจะรู้ได้ตอนพูด หลวงตาท่านบอก พระเราที่ไม่ค่อยกล้าเทศน์ เพราะอะไรรู้ใหม่? เพราะเวลาเทศน์ มันเทศน์จากความรู้สึก เหมือนฝ่าหน้าอกเอาเปิดให้เขาดู แล้วมันพูดออกไปแล้วเขาจับได้หมด แต่ถ้าเป็นความจริงนะ ธรรมะออกมาเวลาแสดงธรรม พูดออกมาเขารู้หมด แต่คำว่ารู้หมดนะ พวกเราถ้าวุฒิภาวะไม่ถึงก็ไม่รู้

ในปัจจุบัน เทศน์เยอะมาก ที่เขาฟังกันแล้วว่าดีๆ นะ เราฟังแล้ว อ้อ มันขัดแย้ง ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะ จะไม่ขัดแย้งกัน มันมีแต่ว่าหยาบละเอียดมันจะส่งเสริมกันเป็นชั้นๆ ขึ้นไป แต่ถ้าเราไม่ส่งเสริมเป็นชั้นๆ ขึ้นไปนะ มันขัดแย้งกันนะ ต้องมีคนหนึ่ง ธรรมะมันจะไม่มีขัดแย้งกันเลย มันจะไปในแนวทางเดียวกันหมด

ถ้าขัดแย้งกัน เริ่มตั้งผิด หลวงปู่มั่นบอกไว้แล้วนะ ขึ้นต้นผิดมันจะไปถูกได้อย่างไร? ขึ้นต้นผิด ปลายต้องคัดเด็ดขาด ขึ้นคดปลายจะตรงได้อย่างไร?

ศีล พื้นฐานมันดีมันจะไปได้ นี่พูดถึงฟังธรรมเป็นไม่เป็น มันเป็นที่เราด้วยหนึ่ง สองเวลา ฟังเทศน์มันเป็นจิตนิสัยด้วย ถ้าเป็นศรัทธาจิต เห็นใหม่ ศรัทธาจิต ส่วนใหญ่จะไปทางฤทธิ์ เป็นเจโตวิมุตติ ถ้าเป็นปัญญาเห็นใหม่ เป็นพุทธจิต ถ้าเป็นปัญญามันจะต้องใช้เหตุและผล ถ้าใช้เหตุและผลมันก็มีปัญญาของมัน ใคร่ครวญของมัน มันโต้แย้งว่าอย่างนั้นเลย

แต่ถ้าเป็นศรัทธาจิต มันจะมีความเชื่อ เพราะศรัทธาจิต พุทโธ พุทโธ มันจะสงบไปเรื่อย ๆ แต่ถ้าเป็นศรัทธาจิตนะ มันมีความมุ่งมั่น ถ้าเป็นพุทธจิตคือพวกปัญญา ปัญญาชน มันไม่มีเหตุมีผล พุทโธ พุทโธ พุทโธ มันจะเป็นไปได้ได้อย่างไร? ทั้งๆ ที่มันเป็นไปได้ มันเป็นไปได้ แต่เพราะเราสงสัย เพราะเราลังเล

ความสงสัยเรามันเป็นค้นหาซ่อนค้นหา มันเป็นการโต้แย้งจิตใจให้สงบเข้ามาไม่ได้ ทีนี้ถ้าจิตสงบไม่ได้มันต้องใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาอบรมสมาธิขนาดไหนนะ มันก็ต้องมีพักบ้าง มีพักมีความเห็นของมันต่างๆ นะ สิ่งนี้พอทำไปมันจะเกี่ยวกัน มันจะเป็นไปทางใดทางหนึ่ง โดยสุดโต่ง เหมือนกับทางเลือกมันมีเยอะมาก เราจะหาทางเลือกนั้น แล้วเราพยายามเอาเราเข้าไปสัมผัส

ถ้าใจเข้าสัมผัสนะ จิตมันสงบขึ้นมาแล้วนะ อย่างที่เขาพูดๆ กันโยมจะรู้เลยละ ที่บอกว่างๆ ว่างๆ มันเหตุผลของมันนะ เช่นเรามีอารมณ์ความรู้สึกอยู่ เราไปดูหนังละครเห็นใหม่ เรา จะเพลินกับอารมณ์ใหม่ นี่ก็เหมือนกัน ความคิดเรามีอยู่แล้วใช่ไหม? เราทุกข์กันอยู่แล้วนะ เราก็ไปกำหนดนามรูปๆ

แล้วกำหนดนามรูปขึ้นมามันก็เป็นอารมณ์ใหม่ แล้วอารมณ์ใหม่เราก็จะบอกว่าเป็นปัญญา นี่เป็นปัญญาวิมุตติ นี่เป็นปัญญาสายตรง ทั้งๆ ที่เป็นกิเลส เป็นกิเลสเพราะอะไร? เพราะมันเป็นโลกีย์ปัญญา ปัญญาเกิดจากกิเลส มันไม่ใช่ปัญญาเลย ที่ว่าผิด เวลาเราพูดนะคำบริกรรมนี้

อย่างเช่นพระมาตาม บอกเวลาหลวงพ่อกำลังพูดว่า “หลวงปู่เจี๊ยะท่านถามพระว่าคำบริกรรมว่า จี๊ จี๊ จี๊ มันยังสงบได้เลย” แล้วนี่กำหนดขุบหนอพองหนอ กำหนดนามรูป มันทำไมเป็นสมาธิไม่ได้ล่ะ? เรามองว่าถ้ามันตั้งเป้าว่าทำสมาธิ เห็นใหม่หลวงตาท่านบอกว่า “ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เป็นได้ทั้งสมณะคือสมาธิ เป็นได้ทั้งวิปัสสนา”

ถ้าเราตั้งเป้าว่าเป็นสมาธิจิตมันจะเป็นสมาธิเข้ามาแต่เราไปตั้งเป้าว่าเป็นวิปัสสนา เห็นไหม เวลาครูบาอาจารย์สอน เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ เป็นวิปัสสนา แต่ใจเรามันยังไม่มีสมาธิมันเป็นโลก มันเป็นโลกถ้ามันตามไปทัน ถ้าสติทันผลของมันคือสมถะ

แต่เมื่อเราตั้งเป้าผิด เราปฏิเสธว่านี่เป็นวิปัสสนา พอวิปัสสนา วิปัสสนาหมายถึงว่า มันชำระล้างให้ใจสะอาดมันชำระล้างกิเลสไป พอมันรู้ทันมันก็จะปล่อยพอล่อยแล้วนี่คือผลของการวิปัสสนาเห็นไหม ผลของการขาดวิปัสสนามันก็ขาดสติ พอขาดสติมันก็เป็นมิจฉา พอมีมิจฉา มันก็เกิดไม่มีกำลังขึ้นมา เหมือนกับเงิน ถ้าเป็นสมบัติของเราในบัญชีของเรา เราสามารถเซ็นจ่ายได้ใช่ไหม?

แต่ถ้าไม่ใช่เงินของเรา เราเห็นเงิน เงิน ไม่ใช่ของเรา เรามีสิทธิส่งจ่ายไหม? เราไม่มีสิทธิส่งจ่ายนอกบัญชีเรานะแต่เรามีสิทธิส่งจ่ายเงินในบัญชีเราจริงไหม? เงินในบัญชีเราคือจิตของเราคือสมาธิของเราคือความรู้สึกของเรา ถ้าความรู้สึกของเรามันมีกำลังขึ้นมาเห็นไหม มันออกวิปัสสนาขึ้นมา มันจะเป็นวิปัสสนา หมายถึงว่าเงินของเรา เราส่งจ่ายแล้ว เราจะได้ผลตอบแทนมา

ถ้าเราส่งจ่ายเงิน ใช้จ่ายเงินนั้นไป เงินนั้นจะได้ผลตอบแทนกลับมา ถ้าเราไม่ส่งจ่ายเงินไป ไม่มีผลตอบแทนมา ฉะนั้นมีสติ พุทโธ พุทโธหรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิเรารู้ใช่ไหม? ว่าเป็นความสงบ นี่คือสติ นี่คือสมาธิมันสงบเข้ามาก็เหมือนกับในบัญชีของเรา เราจะส่งจ่ายยังงี้ก็ได้ แต่ถ้าบอกว่าเป็นวิปัสสนาสายตรงไม่มีบัญชี วิปัสสนาสายตรงมันหายไปเลย วางไปหมดเลย แล้วมันก็ว่างๆ เหมือนคนไม่มีหลักเกณฑ์ ไม่มีบัญชี ไม่มีจุดยืน

ถ้าคนไม่มีบัญชี เราจะส่งจ่ายเงินที่ไหน เราเริ่มทำงานกันที่ไหน แล้วก็บอกนี่ก็ว่างๆ ว่างๆ นี่ไงมันผิดตรงนี้ไง มันผิดตรงที่ตั้งเป้าผิด แต่ถ้าพูดถึงเราตั้งเป้าถูกนะ เราตั้งสติของเรา จะกำหนดอะไรก็ได้ จี๊ จี๊ จี๊ ยังได้เลย พุทโธก็ได้ เพราะอะไรรู้ไหม? เพราะเขาปฏิเสธ ปฏิเสธความสงบ ปฏิเสธสมาธิก่อน

คือความเข้าใจผิดว่าสมาธินี้แก้กิเลสไม่ได้ ถ้าเป็นปัญญาถึงจะแก้กิเลสได้ แต่เราคิดกลับหมดเลยนะปัญญาที่คิดกันอยู่นั้นแก้กิเลสไม่ได้เพราะมันเป็นปัญญาของกิเลสมันต้องมีสมาธิก่อน พอมีสมาธิ สมาธิเกิดได้อย่างไร? สมาธิทำให้จิตเราสงบ พอจิตเราสงบขึ้นมา สงบนี้ก็มีหัตถรรพณ์แล้ว พอสงบรู้ว่าสงบ หลวงตาพูดอย่างนี้เลยล่ะว่า

“ถ้าจิตคนเราสงบนี้พออยู่พอกิน ถ้ามีสมาธิแม้ถ้าสมาธิไม่พออยู่พอกิน พระที่ปฏิบัติจะไม่หลงว่าสมาธินี้เป็นนิพพาน”

เวลาเราปฏิบัติ พุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิไป แล้วปัญญามันเกิดขึ้นมา เราจะหลงอย่างเช่น คนเห็นนิมิตแล้วพิจารณากายปล่อยกายแล้วเป็นพระโตคาบัน เป็นอะไรนี่ ไม่เป็นเลย เพราะอะไร? เพราะเขาหลงของเขา

แต่ถ้ามันโง่หลงหรือไม่หลงนี่นะมันเป็นเรื่องสุดวิสัย คำว่าสุดวิสัยหมายถึงว่า เราเป็นคนหัดฝึกงานแล้วทำงานไม่ผิดเลยไม่มี มันต้องมีผิดบ้าง ทีนี้พอมิผิดบ้าง มันต้องมีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะ คอยแนะนำสั่งสอนกัน เราจะบอกว่าปฏิบัติ พุทโธ หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิแล้วจะไม่มี ความผิดพลาดเลย ไม่ใช่ ก็มีผิด เพราะ เพราะเรามีกิเลสใจ เพราะเรามีความมุ่งหมายผิด มันก็มีผิดบ้าง

แต่ความผิดนี้มันก็ผิดโดยข้อเท็จจริง ผิดโดยการกระทำที่ซึ่งหน้าเรา แต่ไม่ใช่ผิดตั้งแต่เราตั้งเป้าผิดเราปฏิเสธว่าผิดตั้งแต่ที่แรกเลยว่าเป็นวิปัสสนาสายตรงก็ว่ากันไปนะ มันเป็นโลกีย์ ปัญญา ปัญญาภิเลส เวลาอธิบาย อธิบายอย่างนี้ แต่ถ้าเราทำของเรานะ เราทำของเรา ผิด-ถูก มันต้องตามข้อเท็จจริงนั้น สิ่งที่เราเทียบฟังธรรมเป็นกับฟังธรรมไม่เป็น ฟังธรรมเป็นไม่เป็นแล้วมันจะเป็นอย่างนี้ตลอดไป

พระโตคาบันจะเข้าใจธรรมของชั้นพระโตคาบัน พระสัทธาจะเข้าใจธรรมชั้นของพระสัทธาแล้วพอพระอนาคาพูดให้พระสัทธาฟังพระสัทธาจะไม่เข้าใจเรื่องของพระอนาคา ถ้าถึงพระอนาคา พระอนาคาจะไม่เข้าใจถึงธรรมของพระอรหันต์ จะบอกว่าความผิดความถูกกิเลสหายบละเอียดมันก็มีผิดมีถูกขึ้นไปเรื่อยๆ จนกว่าเราจะรู้แจ้ง มันจะไม่มีอะไรผิดเลย

แต่พอเราเป็นปุถุชนเราฟังแล้วสิ่งที่ฟังเข้าใจแล้ว คำว่าเข้าใจคืออะไรรู้ใหม่ ฟังธรรมแล้วเข้าใจ คือฟังธรรมแล้วนี่มันมีประเด็น ประเด็นว่ามีถูกมีผิดในใจเรา มีช่องทางในการประพฤติปฏิบัติมีโอกาสในการกระทำ นี่คือฟังธรรมเป็น ฟังธรรมเป็นหมายถึงว่า เราไปหาทฤษฎีหาสมบัติมาเป็นอาวุธเป็นการต่อสู้กับกิเลสของเรา

แต่ถ้าเราฟังแล้ว เราไม่เข้าใจเลย เราจะจับอะไรไม่ได้เลย เราจะไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย ฟังแล้วก็ไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย ถ้าฟังธรรมเป็นมันต้องฟังแล้วได้ประโยชน์ ฟังแล้วกลับไป

ไปคิด ที่เราพูดอยู่นี้เดี๋ยวไปทำงานไปนั่งคิดเลย ที่เราพูดอยู่นี้มีคำไหนบ้างที่ผิด? แล้วมีคำไหนบ้างที่ถูกต้อง? แล้วมีคำไหนบ้างที่มันแทงใจเรา? มีคำไหนบ้างที่เราควรจะไปไตร่ตรอง? แล้วควรจะหาช่องทางพิสูจน์แล้วเดี๋ยวกลับมาเอาชนะเราเดี๋ยวเย็นๆ นี่มาเลย

อันนี้พูดถึงฟังธรรมเป็นไม่เป็น มันเป็นมาแต่ไหนแต่ไร โธ เราอยู่บ้านตาดนะ พวกโยมมานี้ไปถามหลวงตา

“หลวงตาคะ หลวงตาคะ เวทนาคืออะไรคะ”

ท่านก็โยนไม้ให้อันหนึ่งเลย บอกเอาไม้นี้ตีตัวเองสิ ตีแล้วจะรู้เลยว่าเวทนาคืออะไร? ถ้ามันอธิบายมันก็ยึดถือเห็นใหม่ เวทนาคือสุขกับทุกข์ใช่ไหม เจ็บกับไม่เจ็บนี้ใจดีไปมันก็เจ็บ ตอบแบบพระป่า “เวทนาคืออะไรคะ” ท่านก็โยนไม้ให้เลย “อ้าว ลองดูแล้วตีตัวเองนะ” ความเจ็บก็คือเวทนา

แต่ถ้าอธิบายนะ สุขเวทนาทุกขเวทนา จี๋ข้างจับตักแตน ว่าไปเถอะเหนื่อมาก นี่คือว่าไม่เป็นอย่าง แม้แต่ศัพท์ ไอ้โธมาใหม่ๆ บอกว่าเทศน์อะไรก็เทศน์ไปเรื่อยเรื่อยเลย ไม่อธิบายศัพท์ละ เวทนาคือ.. รูปคือความคิด เวทนาคือ.. ไอ้โฮ ไอ้มันอะไรนะ ธรรมะวันอาทิตย์ ศีกษาศัพท์กันก่อนไง เป็นไม่เป็นอยู่ตรงนี้ด้วย นี่ไงที่ว่าเป็นปัจเจกพุทธเจ้ากับพระพุทธเจ้า

พระปัจเจกพุทธเจ้า เขาบอกสอนไม่เป็น ไม่ใช่หรือ สอนเป็น สอนตามความรู้ของตัวเอง แต่พระพุทธเจ้า ท่านวางศัพท์ไว้นี้ไง พระพุทธเจ้ากับพระปัจเจกพุทธเจ้าต่างกันตรงนี้ ตรงนี้พระพุทธเจ้าสอนได้ พระพุทธเจ้าเป็นพระพุทธเจ้าด้วยกัน แต่รู้ด้วยความรู้สึกของตัวเอง รู้ด้วยปัญญาของตัวเอง อธิบายได้ด้วยความรู้สึกของตัวเอง แต่พระพุทธเจ้าท่านทำเป็นทางวิชาการเลย บัญญัติศัพท์หมด บัญญัติเป็นศัพท์เลยนะ เวทนาเห็นใหม่

อายตนะ สมาธิ บัญญัติศัพท์ แล้วจำนวน การกระทำเป็นอย่างนั้น แล้วเราเลยมีช่องทางปฏิบัติมา พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า ต่างกันตรงนี้ ถ้าเราปฏิบัติไป เราจะเข้าใจอย่างนี้หมด เพราะพระอรหันต์ พระปัจเจกพุทธเจ้า พระพุทธเจ้า ก็คือพระอรหันต์เหมือนกันหมด

พระอรหันต์จะต้องรู้เรื่องของจิตครบวงจรทั้งหมด ถ้าไม่รู้เรื่องของจิตครบวงจรจิตมันยังเกิด ในอนาคาใจ อย่างหยาบมาก็เกิดกามภพ อรูปภพเห็นใหม่ แล้วมันไม่เกิดอย่างไร? มันเกิด

อย่างไร? ทำไมจิตถึงต้องไปเกิด แล้วทำไมจิตถึงไม่ไปเกิด มันไม่ไปเกิดมันขาดอะไรไปมันถึงไม่ไปเกิด?

เหมือนเรากินอาหารเลย ไม่ใส่น้ำปลาที่ไม่เค็ม ใส่น้ำปลาที่เค็ม ใส่น้ำตาลที่หวาน แล้วถ้ามันขาดน้ำตาล มันก็ไม่หวาน มันไม่มีน้ำปลามันก็ไม่เค็ม จิตมันไม่มีกรรม ไม่มีการกระทำมันเป็นอย่างไรวะ? จะดึงตัวใจออก มันวิปัสสนามันจะเห็นชัดเจนอย่างนี้หมด เข้าใจหมด ถ้าไม่เข้าใจ เป็นพระอรหันต์ไม่ได้

ถ้าไม่เข้าใจ วงรอบของจิตทั้งหมดเป็นพระอรหันต์ไม่ได้ เพราะจิตมันมีแรงขับ มันยังเกิดอีก แต่พอไปทำถึงแรงขับนั้นมันหมดสิ้นหมด มันเป็นแรงขับที่สะอาดมันจะไปอีกไม่ได้เลย แต่มีอยู่ พระอรหันต์มีอยู่อย่างไร? ถ้ามันรู้จริงอย่างนั้น พอรู้จริงอย่างนี้ มันก็มีหลักเกณฑ์ของมันใช่ไหม?

แล้วถ้ามีพระมาสอน สอนบอกว่า ไม่ใส่น้ำปลาเลย แต่อาหารเค็มนำดูเลย เอ มันไม่บ้ำก็เราบ้ำเว้ย มันต้องมีบ้ำคนหนึ่งแน่ๆ เลย แต่ก็สอนกันอย่างนี้นะ มันไม่มีหลักไม่มีเกณฑ์ไง นี่พูดถึงฟังธรรมเป็นไม่เป็นนะ แล้วเวลาปฏิบัติไปแล้วมันยังมีแรงต้านอีกเยอะนะ แรงต้านเราเอง พอแรงต้านเราเองแล้วมันก็ย้อนกลับมา

พูดถึงเวลาเราทำไปแล้วเราจะเสียใจกัน แต่ถ้าแรงต้านไม่ต้องไปเสียใจเลย แรงต้านหรือแรงไม่ต้าน เขาเรียกบารมี มันอยู่ที่การกระทำ จิตของคนถ้ามันทำมาดีนะ มันจะมีแรงส่ง ถ้าจิตของคนทำมาระดับนั้น นี่ก็ดีแล้ว ดีแล้วหมายถึงว่าเรามีศรัทธา หมายถึงเรามีความสนใจ มีการแสวงหาอยู่ แต่เราทำได้ไม่ได้มันอยู่ที่กำลังของเรา

เหมือนร่างกาย ร่างกายของคน ถ้ามีกำลังมากกว่า แข็งแรงมากกว่าจะยกของได้มากกว่า ร่างกายของเราอ่อนแอกว่าก็ยกของได้น้อยกว่า จิตอ่อนแอ จิตเข้มแข็ง จิตมีวุฒิภาวะมันทำได้มากกว่าน้อยกว่า มันเป็นเรื่องธรรมดา เพราะ เพราะเราทำมาตัวเองไง ไม่มีใครทำให้ ไม่มี จิตมันเป็นเองไง สร้างมาอย่างนี้ไง มันถึงโทษใครไม่ได้

ธรรมะของพระพุทธเจ้าถึงว่า เป็นเรื่องส่วนของเราเอง เราทำของเราเองทั้งหมด มันถึงทำเวลามันเกิดสิ่งใดขึ้นมา มันย้อนกลับมาดู แล้วมันขยันหมั่นเพียร มันสร้างได้หมด เราบอกว่าถ้าเราไม่มีกำลังแล้ว เราไม่ได้ทำอะไรมาเลยหรือ เราทำมาแล้ว แต่ทำมาแล้วนี่ เพื่อประโยชน์แค่นี้

จะให้ถามปัญหา ไม่ถามปัญหา จบแล้ว เพราะเราจะไว้รอบเย็น เพียงแต่ปูพื้น ปูพื้น

แล้วนี่จำคำพูดเรา มันสะเทือนใจไหม? มันสะกิดใจให้เราได้คิดไหม? ฟังเทศน์ สะกิดใจให้เราได้คิด พอได้คิด เราก็ตั้งเป้า ตั้งเป้าแล้วก็ชวนขวย แล้วชวนขวยธรรมแล้วมันจะได้ประโยชน์ไม่ได้ประโยชน์ เวลาเราปฏิบัตินะ พอมันมีผลๆ ทั้งๆ ที่เราก็เชื่อเราเต็มทีนะ

แต่เราแบบว่าประสาเรา เราต้องการความจริง เราจะขึ้นไปหาอาจารย์อีก รายงานท่าน “ผมทำแล้วเป็นอย่างนั้นครับ เป็นอย่างนั้นครับ เป็นอย่างนั้นครับ จริงหรือเปล่าครับ”

แต่บางคนทำแล้วนะ ไปหาอาจารย์นะ ก็นั่งอยู่ไกลๆ นะ แล้วนี่ก็เอาผมทำอย่างนี้ครับ แล้วอาจารย์ก็เทศน์นะ แล้วกลับบ้าน อาจารย์รับรองแล้วไง แล้วตัวเองก็ผิดไปหลงไป แบบว่าแตกไป เลือดชกเลย แต่ของเราไม่อย่างนั้นนะ เราขึ้นมาเลยละ หลวงตานี้ขึ้นไปชนกันตัวต่อตัวเลย หลวงปู่เจี๊ยะนี่ชนหมด องค์กรไหนที่มีครูบาอาจารย์ที่น่าไว้วางใจนะขึ้นมาเลย

พูดประสาเรานะมันเป็นการคืออย่างหนึ่ง คืออย่างหนึ่งคือทดสอบใจเราด้วย อีกอย่างหนึ่งเรามั่นใจเรามาก ทดสอบใจของอาจารย์ด้วย ว่าอาจารย์จริงหรือไม่จริง ไม่ใช่ทดสอบใจเรานะ ทดสอบใจอาจารย์ด้วย ถึงได้กล้าพูดอยู่นี้ว่า องค์กรนั้นไม่เป็น องค์กรนั้นไม่เป็น องค์กรนั้นไม่เป็น องค์กรนั้นไม่เป็น เพราะมันทดสอบมาแล้ว

ถ้าอาจารย์เป็น ลูกก็ผิด เวลาเราขึ้นมาทำอย่างนี้เลยนะ เวลาขึ้นไปหาท่าน ทั้งๆ ที่ความจริงคืออยากจะทดสอบตัวเอง เวลาเรามีการศึกษาเราต้องทดสอบความสามารถ ทดสอบ ทดสอบ เราจะขึ้นมาทดสอบตลอด เจอองค์กรไหนก็แล้วแต่นะถ้าท่านเป็นธรรมนะ จะขึ้นมาทดสอบ บางองค์กรไม่เป็นธรรม ไม่เป็นธรรมหมายถึงว่าท่านไม่กล้าพูด แล้วเราไปทดสอบ

ท่านเหมือนอย่างที่ว่า เหมือนกับลองของไง โห้ เราไปเจอหลวงปู่จวนครั้งแรก ท่านใส่มาจับไว้เลย พอไปอยู่ที่ไหน มันก็ต้องรู้ขนบธรรมเนียมด้วย คือไปอยู่ที่ไหน ถ้าเวลามันน้อย ยังไม่คุ้นเคย ก็อย่าเพิ่งพูด แต่มันเป็นบางองค์กรนะ ไปอยู่กับอาจารย์ถวิลที่ยางระหง ท่านป่วยหนัก เสาะแสะเลยนะ เราก็เกรงใจ ไม่อยากเข้าไปใกล้ ก็ไปอยู่นั้น

จนวันไปลานะ ท่านมาอยู่ที่นี่ทำไมไม่เข้ามา (โทษนะ) ไม่เข้ามาทดสอบ ไม่เข้ามาคุยธรรมะเลย ไ้อ้เราก็อ้วเห็นท่านป่วยหนัก ทีนี้อย่างประสาเรา ดูหลวงตาสิ ร่างกายขนาดไหนแต่หัวใจมัน

ป่วยที่ไหน ตอนนั้นเราก็คิดว่าท่านป่วยหนัก พอเข้าไปทักถามท่าน ทำไมไม่เข้ามาคุยธรรมะเลย อย่างนั้นก็คุยเลย พอคุยเลย เราก็นัดพิจารณาจิต เราก็อธิบายพิจารณาจิตนั้นเลย ท่านนั่งฟังเฉย เราก็มองดูปฏิภาณ เหมือนกับว่าคิดหุ้คิดตา ไม่ฟังเลย

เราก็พลิกกลับเลย “ผมพิจารณากายครับ ตั้งกายเลย แล้วกายมันละลายอย่างนั้นครับ” เป็นขั้นๆ ขึ้นไปนะ “เออ เมื่อกี้ไม่พูดอย่างนี้” ถึงว่ามันเที่ยวหาครูบาอาจารย์มา มันถึงว่า อ้อ ความถนัดของแต่ละองค์มันไม่เหมือนกัน องค์หนึ่งถนัดไปอีกอย่างหนึ่งองค์หนึ่งถนัดไปอีกอย่างหนึ่ง แล้วพูดถึงความไม่ถนัดคนที่ไม่เคยผ่านเขาก็ไม่ยอมรับ

บางทีไปเจอนะ เราจะขึ้นรายงานเลย เพื่อไม่ให้เสียเวลา เพื่อไม่ให้เราผิดพลาด ถ้าเรามีอะไรผิดพลาด ท่านจะได้แนะนำเรา เพื่อเราจะได้ชวนขยายต่อไป แต่ถ้ามันถูกด้วยแล้วมันก็ดีไป แล้วประสาเราเรารู้อยู่กับอาจารย์หลายองค์มาก ทีนี้มันก็เลย ประสาว่าก็เลยมั่นใจตัวเองพอสมควร แต่ตอนนี้ก็ยังให้ทดสอบอยู่นะ

ให้ไปทำงานเนาะ แล้วเดี๋ยวเย็นๆ มาทดสอบเนาะ เอวัง